

АНОТАЦІЯ

Стасюк Б.О. Економічне оцінювання безпеки автомобільних доріг. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка». – Національний транспортний університет, Міністерство освіти і науки України, Київ, 2021.

У вступі дисертації розглянуто: актуальність теми; зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; мету і завдання дослідження; об'єкт, предмет і методи дослідження; наукову новизну і практичне значення одержаних результатів; особистий внесок здобувача; інформацію про апробацію та публікацію результатів дисертації.

У дослідженні вирішено актуальне науково-прикладне завдання економічного оцінювання безпеки автомобільних доріг за рахунок формування організаційно-економічного механізму, який складається з організаційно-функціональної схеми управління безпекою автомобільних доріг та економічного інструментарію оцінювання ефективності заходів, спрямованих на покращення безпеки дорожнього руху на автомобільних дорогах з використанням показника соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортних пригод.

Метою дослідження є удосконалення методичних підходів до формування організаційно-економічного механізму оцінювання безпеки автомобільних доріг для можливості прийняття об'єктивних управлінських рішень щодо доцільності фінансування заходів з підвищення безпеки дорожнього руху на всіх етапах життєвого циклу автомобільних доріг.

У першому розділі проведено аналіз теоретичних основ оцінювання безпеки автомобільних доріг.

Розглянуто теоретичні засади визначення понять «оцінювання», «ефективність», «безпека», «втрати», «витрати» та «вартість життя». Проведений аналіз дозволив встановити комплексну дефініцію кожного з понять.

Виконуючи аналіз застосування показника «соціально-економічні втрати від дорожньо-транспортних пригод» було відмічено його важливість, а саме: даний показник використовується при розподілі фінансових ресурсів та оцінці державних інвестиційних проєктів.

Також проаналізовано актуальні методи та концептуальні підходи до економічного оцінювання безпеки автомобільних доріг. Проведений аналіз дозволив сформувавши ключові показники, які обов'язково мають бути включені до концепції економічного оцінювання безпеки автомобільних доріг.

Крім цього, окрема увага була приділена підходам та досвіду економічного оцінювання безпеки автомобільних доріг, який виконується в різних розвинених країнах. Це дозволило сформувавши ключові напрямки до удосконалення існуючих підходів до оцінювання безпеки автомобільних доріг в Україні.

У другому розділі охарактеризовано стан чинної законодавчої та нормативно-правової бази в Україні.

Проведено аналіз існуючої класифікації дорожньо-транспортних пригод, як головного кількісного показника, який використовується для економічної оцінки безпеки автомобільної дороги через розмір соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортних пригод.

Крім цього, було детально проаналізовано існуючі підходи до розподілу фінансових ресурсів на заходи з покращення безпеки дорожнього руху, а також зменшення соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортних пригод.

Проведений аналіз дав змогу порівняти міжнародний досвід та поточну ситуацію в Україні з досліджуваного питання, виявити «вузькі місця» та напрацювати пропозиції щодо удосконалення організаційно-економічної схеми оцінювання автомобільних доріг загального користування в Україні.

У третьому розділі сформовано організаційно-економічний механізм оцінювання безпеки автомобільних доріг.

Отримано подальший розвиток методичних підходів щодо визначення мінімально допустимого нормативу фінансування робіт з експлуатаційного

утримання автомобільних доріг для здійснення заходів з підвищення безпеки дорожнього руху в загальній структурі фінансування.

Удосконалено науково-методичний підхід до оцінювання соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортних пригод, як головного економічного показника для оцінювання безпеки автомобільних доріг. Також удосконалено методичні підходи до пріоритезації видів робіт в рамках експлуатаційного утримання автомобільних доріг.

Практичне використання запропонованих методичних підходів підтверджується впровадженням його в діючу М 42.1-37641918-779:2020 Методику з визначення соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортних пригод, що затверджена 20 липня 2020 року.

У додатках представлений допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття дисертації, а також акти впровадження результатів дисертаційного дослідження на 3 аркушах.

Ключові слова: безпека автомобільних доріг, соціально-економічні втрати, організаційно-економічний механізм, оцінювання, дорожньо-транспортні пригоди, аварійність, прогнозування, фінансування.

ABSTRACT

Stasiuk B.O. Economic assessment of road safety. – Qualification scientific work on the rights of a manuscript.

Thesis for the Degree of Doctor of Philosophy (PhD) in specialty 051 “Economics” - National Transport University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Kyiv, 2021.

In the introduction to the thesis the following are considered: relevance of scientific and applied research; connection of work with scientific programs, plans, topics; purpose and tasks of the study; object, subject and methods of research; scientific novelty and practical value of the obtained results; personal contribution of the applicant; information on the implementation, testing and publication of results.

The dissertation research has solved the relevant scientific and applied issue of economic assessment of road safety by creating an effective organizational and economic mechanism, which consists of organizational and functional scheme of road safety management and economic tools for assessing the effectiveness of measures to improve road safety using the indicator of socio-economic losses from road accidents.

The purpose of the study. The purpose of the thesis is to improve the methodological approaches to road safety assessing for the possibility of making objective management decisions on the feasibility of funding the measures to improve traffic safety at all stages of the road life cycle.

In the first section of the thesis the analysis of theoretical bases of road safety assessment is carried out.

Theoretical principles of defining the concepts of "assessment", "efficiency", "safety", "loss", "cost" and "cost of living" are considered. The performed analysis allowed establishing a comprehensive definition of each of the concepts.

Analyzing the application of the indicator "social and economic losses from road accidents", its importance was noted, namely: this indicator is used in the allocation of financial resources and evaluation of public investment projects.

Current methods and conceptual approaches to road safety assessment were also analyzed. The analysis allows forming key indicators that must be included in the concept of road safety assessment.

In addition, special attention was paid to the approaches and experience of road safety assessment carried out in various developed countries. This allows forming key directions to improve the existing approaches to road safety assessment in Ukraine.

The second section describes the current situation regarding the current legal and regulatory framework in Ukraine.

An analysis of the existing classification of road accidents as the main quantitative indicator used to assess the road by the size of social and economic losses from road accidents was carried out.

In addition, the existing approaches to the allocation of funding the measures to improve road safety and reduce social and economic losses from road accidents were analyzed in detail.

The analysis allows comparing the international experience and the current situation in Ukraine on the research issue, identify "bottlenecks" and develop proposals for improving the organizational and economic scheme of assessment of public roads in Ukraine.

In the third section, a new organizational and economic mechanism for road safety assessment was formed.

Further development to determine the minimum allowable standard for funding the operational maintenance work was obtained.

Methodological approaches to the assessment of social and economic losses from road accidents as the main economic indicator for road safety assessment was improved. The methodology of work type prioritization within the operational maintenance of highways was also improved.

The practical use of the proposed methodological approaches is confirmed by its implementation in the current Methodology for determining the social and economic losses from road accidents.

The appendices present the supporting material necessary for the completeness of the thesis, as well as the certificates of the dissertation research results implementation on 3 sheets.

Keywords: road safety, social and economic losses, organizational and economic mechanism, assessment, road accidents, accident level, forecasting, financing.

Список опублікованих праць за темою дисертації:

- статті у наукових фахових виданнях України, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Безуглий А.О., Концева В.В., Стасюк Б.О. Теоретичні аспекти визначення показника соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортних пригод. Вісник Національного транспортного університету: Серія «Економічні науки». (Google Scholar, ORCID) Науково-технічний збірник. – К.: НТУ, 2019. – Вип. 2 (44), С. 11–18. (0,33 д. а.).

Особистий внесок автора полягає у висвітленні теоретичних аспектів розрахунку показника втрат від дорожньо-транспортних пригод та становить 0,33 друк. арк.

2. Безуглий А.О., Концева В.В., Стасюк Б.О. Концептуальні засади визначення та обґрунтування розміру соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортних пригод. Дороги і мости (Google Scholar, ORCID, DOI) Збірник наукових праць. – К.: ДП «ДерждорНДІ», 2020. – Вип. 21, С. 18–27. (0,42 д. а.).

Особистий внесок автора полягає в проведенні аналізу механізму розрахунку соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортних пригод з подальшим обґрунтуванням доцільності внесення змін в існуючу методику розрахунку та становить 0,42 друк. арк.

3. Stasiuk Bohdan. Forecasting evaluation safety motor roads by estimating socio-economic losses from road accidents (Стасюк Б.О. Прогнозування оцінки безпеки автомобільних доріг через розрахунок соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортних пригод). Економіка та суспільство (Google Scholar, ORCID, DOI) Електронний журнал з економічних наук. 2021. № 28. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/597> DOI: 10.32782/2524-0072/2021-28-58. (0,78 д. а.).

- публікації в міжнародних виданнях:

4. Bezuglyi A.O., Kontseva V.V., Vozniuk A.B., Stasiuk B.O. The necessity for organisation of road traffic to increase safety on roads after road. News of Science and Education (Google Scholar, ORCID, ISSN). Sheffield, United Kingdom, 2019. № 5 (66). P. 75–94. (0,83 д. а.).

5. Stasiuk B.O., Bezuglyi A.O., Kontseva V.V. The rationale of the safety index for estimation of socio-economic costs of road accidents. Rivista di Studi sulla Sostenibilita (Google Scholar, ORCID, ISSN, Scopus, DOI). Napoli, Italy, 2020. 2 suppl. P. 129–140. (0,50 д. а.).

- наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Стасюк Б.О. Оцінка соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортних пригод. Національна конференція «Розвиток державної політики та інформаційних технологій у сфері безпеки дорожнього руху», яка проводилась в межах Тижня безпеки дорожнього руху 2016 року в рамках проведення Десятиліття дій з безпеки дорожнього руху 2011-2020 років. Київська міжрегіональна філія Державного підприємства «Український науково-дослідний інститут медицини транспорту Міністерства охорони здоров'я України», 17.11.2016. (0,58 д. а.).

7. Концева В.В., Стасюк Б.О. Оцінка соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортних пригод. Матеріали 73-ї наукової конференції професорсько-викладацького складу, аспірантів, студентів та структурних підрозділів НТУ. Київ: НТУ, 2017. С. 387. (0,04 д. а.).

Особистий внесок автора полягає в обґрунтуванні практичної потреби у достовірній вартісній оцінці втрат від дорожньо-транспортних пригод та становить 0,04 друк. арк.

8. Безуглий А.О., Стасюк Б.О. Концептуальні засади оцінювання соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортних пригод. Всеукраїнський круглий стіл «Реформування системи управління безпекою

дорожнього руху: вартість життя людини». Кафедра вищої та прикладної математики Київського національного торговельно-економічного університету КНТЕУ, 11.04.2018. (0,75 д. а.).

Особистий внесок автора полягає в представленні математичного апарату для розрахунку соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортних пригод та становить 0,75 друк. арк.

9. Stasiuk B.O., Bezuglyi A.O., Bibyk Yu.M. Marketplace Poster (MP) “Complex Index of Determination Losses of Road Accidents”. Transport Research Arena Conference TRA 2018. AustriaTech – Gesellschaft des Bundes fur technologiepoltische Mabnahmen GmbH, as Chair of the TRA 2018 Organising Comittee, P. 108, 18.04.2018. (0,04 д. а.).

10. Stasiuk B.O., Bezuglyi A.O. Abstract reprinted with permission of the World Road Association – PIARC “The Theoretical Aspects of Determination Index of Socio-Economic Losses From Road Accidents”. Proceedings of the 26th World Road Congress - Abu Dhabi - 2019: Connecting Cultures - Enabling Economies. World Road Association PIARC, Abu Dhabi Department of Transport, Abu Dhabi National Exhibition Center ADNEC, 07.10.2019. (0,29 д. а.).

11. Концева В.В., Безуглий А.О., Стасюк Б.О. Концептуальні засади удосконалення механізму оцінки соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортних пригод. Матеріали LXXVI (76-ї) наукової конференції професорсько-викладацького складу, аспірантів, студентів та структурних підрозділів НТУ. Київ: НТУ, 2020. С. 389. (0,04 д. а.).

Особистий внесок автора полягає в обґрунтуванні доцільності розроблення оновленої методики розрахунку соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортних пригод та становить 0,04 друк. арк.